

Sygn. akt III AUa 558/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 maja 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Anna Polak
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko (spr.) SSA Romana Mrotek
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 21 maja 2019 r. w S.

sprawy M. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o zwrot nienależnie pobranych świadczeń z odsetkami

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 18 września 2018 r., sygn. akt VI U 223/18

oddala apelację.

SSA Romana Mrotek	SSA Anna Polak	SSA Jolanta Hawryszko
-------------------	----------------	-----------------------

Sygn. akt III AUa 558/18

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. decyzją z 18.10.2017 zobowiązał M. B. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń (renty rodzinnej) za okres od 1.12.2015 do 31.8.2016 w łącznej kwocie 10.318,73 zł oraz odsetek za okres od 29 grudnia 2015 do 18 października 2017, tj. do dnia wydania decyzji, w kwocie 1.048,72 zł. Organ rentowy wskazał przy tym, że renta rodzinna przysługuje na czas nauki, a syn ubezpieczonej M. H. (1) w okresie objętym decyzją nie uczył się.

Odwołanie od decyzji złożyła ubezpieczona i podniosła, że w spornym okresie syn kontynuował naukę. W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 19 września 2018 r. zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego i ustalił, że M. B. nie ma obowiązku zapłaty odsetek za okres od 29.12.2015 r. do 18.10.2017 r., naliczonych od nienależnie pobranych świadczeń, oraz oddalił odwołanie w pozostałym zakresie.

W zakresie istotnym dla rozpoznania apelacji, Sąd Okręgowy ustalił, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z 8.01.2015 r., na wniosek M. B. przyznał rentę rodzinną po zmarłym ojcu jej synowi M. H. (1) na okres od 26.10.2014 r. tj. od daty śmierci ojca, do 31.08.2015 r. Decyzja zawierała standardowe pouczenie o tym, że osoba, która nienależnie pobrała rentę rodzinną, jest zobowiązana do jej zwrotu. M. H. (1) był uprawniony do renty rodzinnej po zmarłym ojcu w związku z kontynuowaniem nauki w (...) w S.. Decyzją z 21.07.2015 r. skierowaną do M. B. organ rentowy przyznał M. H. (1) prawo do renty rodzinnej na dalszy okres od 1.09.2015 r. do 31.08.2016 r., na podstawie zaświadczenia Dyrektora (...) Liceum Ogólnokształcącego w S., w którym wskazano, że M. H. (1) został przyjęty do (...) Liceum Ogólnokształcącego w S. do klasy pierwszej w roku szkolnym 2015/2016. Kolejną decyzją z 18.08.2016 r. organ rentowy z urzędu wstrzymał wypłatę renty rodzinnej przysługującej M. H. (1) od 1.09.2016 r. w związku z ustaniem uprawnień tj. zaprzestaniem nauki. W dniu 2.09.2016 r. wpłynął wniosek o wznowienie wypłaty rodzinnej złożony przez M. H. (1). Wraz z wnioskiem M. H. (1) przedłożył zaświadczenie potwierdzające podjęcie nauki z dniem 1.09.2016 r. w roku szkolnym 2016/2017 w Liceum Ogólnokształcącym (...) (...) w S.. Decyzją z 12.09.2016 r. skierowaną do M. B. organ rentowy wznowił wypłatę renty rodzinnej dla jej syna M. H. (1) od 1.09.2016 r. Prawo do renty rodzinnej przyznano na okres do 31.9.2019 r. W związku z prowadzoną kontrolą uprawnień do wypłaty renty pismem z 20.09.2016 r. organ rentowy zwrócił się do (...) Liceum Ogólnokształcącego w S. o udzielenie informacji, czy M. H. (1) był uczniem tej szkoły w roku szkolnym 2015/2016, ewentualnie z jakim dniem przerwał naukę, bądź został skreślony z listy uczniów. Pismem z 27.09.2016 r., Dyrektor (...) Liceum Ogólnokształcącego w S. poinformował ZUS, że M. H. (1) został przyjęty do szkoły 1.09.2015 r., jednak w dniu 2.12.2015 r. zrezygnował z nauki w (...) LO. W związku z osiągnięciem pełnoletności przez M. H. (1) organ rentowy od 1.12.2016 r. wstrzymał wypłatę renty rodzinnej wypłacanej do rąk M. B.. Decyzją z 1.12.2016 r. organ rentowy z urzędu podjął wypłatę renty rodzinnej od 1.12.2016 r. do rąk M. H. (1). Pismem z 15.09.2017 r. zwrócił się do M. H. (1) o przedłożenie zaświadczenia o kontynuowaniu nauki od 2.12.2015 r. do 31.08.2016 r., lecz adresat nie udzielił odpowiedzi na to pismo. M. H. (1) był uczniem (...) Liceum Ogólnokształcącego w okresie od 1.09.2015 r. do 30.11.2015 r. W okresie od 1.12.2015 r. do 31.8.2016 M. B. tytułem renty rodzinnej należnej synowi M. H. (2) wypłacono świadczenie w kwocie 10. 318,73 zł.

Sąd Okręgowy uwzględnił odwołanie w części dotyczącej żądania zwrotu odsetek od nienależnie pobranych świadczeń za okres od 29.12.2015 r. do 18.10.2017 r., na podstawie art. 138 ust. 1 i 2 pkt 1 w zw. z art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - (t.j. Dz. U. z 2016r. poz. 887) i art. 84 ust. 1, 2 pkt 1 oraz 3 ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity opublikowany w Dz. U. z 2016r., poz. 963, ze zm.) Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem sądów powszechnych świadczenia uważane za nienależne (w myśl art. 84 ustawy systemowej i art. 138 ustawy emerytalnej), podlegają zwrotowi dopiero wtedy, gdy organ rentowy wyda stosowną decyzję administracyjną. Organ rentowy uprawniony był zatem naliczać odsetki ustawowe od nienależnie pobranych świadczeń dopiero od dnia doręczenia osobie zobowiązanej decyzji obligującej do zwrotu świadczenia, gdyż dopiero od tej daty zobowiązany pozostaje w zwłoce ze spełnieniem świadczenia (m.in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 25.6.2015 r., III AUa 1815/14).

Apelację od wyroku, w zakresie zmiany decyzji określającej obowiązek zapłaty odsetek, złożył organ rentowy, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 84 ust. 1 ustawy systemowej, polegające na błędnej wykładni i niewłaściwym zastosowaniu przez uznanie, że M. B. jest zobowiązana do zwrotu odsetek od nienależnie wypłaconych świadczeń, jedynie za okres liczony od dnia doręczenia zaskarżonej decyzji, a nie od dnia faktycznej wypłaty tych świadczeń, podczas gdy w stanie faktycznym sprawy należało uznać, że M. B. miała świadomość, że wypłacane jej świadczenia są nienależne już w momencie wypłaty, a nie dopiero w momencie doręczenia decyzji o zwrocie, co uzasadniało uznanie przez Sąd I instancji, iż były wymagalne już w dniu wypłaty, oraz oddalenie odwołania

w zakresie zobowiązania M. B. do zwrotu odsetek naliczonych od nienależnie pobranych świadczeń za okres od 29.12.2015 r. do 18.10.2017 r. Skarżący wniósł o zmianę wyroku i oddalenie odwołania w całości oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

Sąd Apelacyjny rozważył apelację i uznał, że jest niezasadna.

W przekonaniu Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy dokonał prawidłowej subsumcji i prawidłowo zastosował prawo materialne. Kwestia wymagalności roszczenia organu rentowego o zwrot nienależnie pobranych świadczeń wraz z odsetkami była już przedmiotem orzekania i stanowisko sądów jest w tej kwestii utrwalone. Sądu Najwyższego z w wyroku z 16.12.2008 r., I UK 154/08, OSNAPiUS 2010 nr 11-12, poz. 148, str. 506 stwierdził, że art. 84 ust. 1 ustawy systemowej, stanowiący ustawową podstawę żądania odsetek od kwot nienależnie pobranych świadczeń, który odsyła do przepisów prawa cywilnego, obejmuje takie kwestie jak zasady zapłaty i wysokości odsetek. Jednak nie dotyczy ustalenia daty wymagalności roszczenia o zapłatę odsetek od świadczenia nienależnie pobranego. Sąd Najwyższy stwierdził, że nie ma żadnych podstaw do stosowania przepisów prawa cywilnego w zakresie oceny wymagalności, czy przedawnienia nienależnie pobranego świadczenia. Wyjaśnił, że określenie terminu wymagalności świadczenia nienależnie pobranego z ubezpieczeń społecznych, a zatem także pochodnych odsetek, należy wiązać z prawem ubezpieczeń społecznych, a nie z prawem cywilnym. Świadczenia z zakresu ubezpieczeń społecznych są, bowiem przyznawane w drodze decyzji administracyjnych i wypłacane na podstawie decyzji administracyjnych, a więc nie można twierdzić, że świadczenia wypłacone na podstawie pozostającej w obrocie prawnym decyzji administracyjnej, jako nienależne podlegały zwrotowi w dacie wypłaty, choćby przesłanki przyznania świadczenia w rzeczywistości nie istniały lub odpadły. Żądanie zwrotu nienależnie pobranego świadczenia następuje przez doręczenie decyzji żądającej zwrotu świadczenia. Dopiero w tym momencie występuje wymagalność należności podlegającej zwrotowi, a także wymagalność odsetek od tej należności. Od tej chwili, bowiem dłużnik pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia głównego (art. 481 § 1 KC). Świadczenia w myśl art. 84 ustawy systemowej uważane się, bowiem za nienależne i podlegają zwrotowi dopiero, gdy organ rentowy wyda stosowną decyzję administracyjną, więc to z tą datą należy wiązać ewentualne opóźnienie w zwrocie pobranych świadczeń, rodzące obowiązek zapłaty odsetek.

Sąd Apelacyjny aprobuje przestawiony pogląd prawny i nie widzi podstaw do odstąpienia od utrwalonej linii orzeczniczej szczególnie, że organ poza negacją podstaw rozstrzygnięcia, nie przedstawił własnego wywodu prawnego.

Mając powyższe na względzie, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację organu.

SSA Romana Mrotek	SSA Anna Polak	SSA Jolanta Hawryszko
-------------------	----------------	-----------------------